

Begeleiden van actie-onderzoek

Interview met Frank Cornelissen

Frank Cornelissen, promovendus bij Eindhoven School of Education en, en adviseur bij Inter-actie doet en begeleidt graag actie-onderzoek. Onlangs verscheen hierover ook zijn boek 'Laat vernieuwing groeien'. In december 2008 hadden we een gesprek over zijn visie op onderzoek.

door Suzanne Verdonschot

Wat is voor jou een metafoor voor onderzoek?

"Ik vergelijk onderzoek met een boom. De wortels zijn de theorie. De bomen en de takken methoden en technieken die voortvloeien uit de theorie. En aan de takken hangen de vruchten die ik vergelijk met de praktijkkennis die wordt ontwikkeld. Die drie staan niet los van elkaar. Een traditioneel beeld is dat de wetenschapper theorie ontwikkelt, de adviseur toepassingen bedenkt voor in de praktijk en de mensen in de praktijk moeten praktijkkennis ontwikkelen. Terwijl voor mij het één niet zonder het ander kan. Onderzoek is een instrument dat uiteindelijk vruchten voor de praktijk moet opleveren."

Met welk onderzoek heb jij het meest 'bewogen'?

"Ik denk meteen aan het project op een school in een achterstandswijk in Rotterdam. Vier bevlogen docenten gaven zich op om mee te doen in een actie-onderzoek, ieder had een eigen vraag. Eén docent had te maken met leerlingen die hun huiswerk nooit deden. Van de 25 leerlingen, hadden er soms maar twee hun

Er bestaat niet zoiets als één stel hersens dat denkt voor iedereen

huiswerk af. Hij had alles al geprobeerd. Hij had zelf het idee dat de leerlingen niet genoeg door hun ouders gestimuleerd werden hun huiswerk te maken.”

Hoe ziet zo'n onderzoek er dan uit?

“De docent die last had van leerlingen die hun huiswerk niet maakte, ging op onderzoek naar de oorzaak daarvan. Hij kwam erachter dat hij zelf soms ongeduldig was en kon mopperen als leerlingen hun huiswerk niet af hadden. Nadat hij de oorzaken verkend had, maakte hij een reuze-memoryspel. Dat speelde hij met de leerlingen en als ze hun huiswerk niet gemaakt hadden was het een stuk moeilijker om te winnen. Het mooie was: hij werd de situatie helemaal meester. Hij voelde zich expert op dit onderwerp. Hij had ook het gevoel dat het echt werkte, dat spel. Zijn collega's en ik stimuleerden hem om eens te onderzoeken wat het effect precies was. Hij kwam er toen achter dat de situatie helemaal was omgekeerd. Nu maakten gemiddeld twee leerlingen hun huiswerk niet en alle andere juist wel! Door het onderzoek zag deze docent ineens nieuwe dingen”.

Wat maakt dat je deze aanpak onderzoek noemt?

“We doen met dat actie-onderzoek steeds kleine experimenten. Je kijkt: Wat is je doel? Hoe wil je dat bereiken? Wat voor effect verwacht je? En daarna kijk

Soms moet je je eigen ideeën kunnen loslaten

je: Wat voor effect had je? Was dat je doel en sloot je techniek daarbij aan? Meestal zijn docenten vooral bezig met de dagelijkse dingen. Voor reflectie is niet

altijd plaats. In dit onderzoek hebben we hiervoor tijd afgebakend. In die uren werken de docenten dan met hun collega's en met mij als ondersteuner. “

Wat is je grootste uitdaging geweest in dat onderzoek?

“De uitdaging was om niet te snel mijn eigen ideeën en inzichten erop los te laten. Onderzoek kun je het best begeleiden als je zelf ook nieuwsgierig bent en je vragend opstelt. Zo stimuleer je bij anderen een onderzoekende houding stimuleert. Je moet steeds voor ogen houden dat het hun proces is. Dat betekent dat je soms je eigen idee moet loslaten over hoe het zou moeten. “

Onderzoek bestaat uit kleine experimenten in de praktijk

Wat heb je overwonnen?

“Wat ik in het begin spannend vond is om niet teveel zelf te bepalen. Ik wilde werken met de docenten vanuit een gelijkwaardige rol. Dat betekent dat je niet een expertrol moet aannemen. De eerste keer is dat nog wel eens misgegaan. Dan vroeg ik de docenten welke gedachten zij hadden over de invulling van de bijeenkomst. Zij hadden daar dan niet zoveel gedachten over. Ik ging toen snel over op wat ik zelf bedacht had. Dat werkt eigenlijk niet goed, er bestaat niet zoiets als één stel hersens dat denkt voor iedereen. Maar goed, soms is dat wel verleidelijk. “

Wat is het beste advies over onderzoek dat je ooit gekregen hebt?

“Je moet een onderwerp kiezen waar je echt in geïnteresseerd bent en het moet gaan over een onderwerp waar je ook invloed op kunt uitoefenen. Als je iets kiest waar je geen invloed op hebt, kun je ook niet echt iets in beweging zetten. En dat frustrant. “